

abecedar

BCU Cluj / Central University Library Cluj

abecedar

Ingrijit de

Teodor Murășanu,
Emil Giurgiuca, George Boldea,
Grigore Popa, Pavel Dan, Mihail Beniuc

Mustrare

Fântână ce sub lacăte de-argint e,
S'a 'ntemnițat în el sufletul meu ciudat.
Visez liana trupului tău mat
Și șap în aduceri aminte.

Pe mână argintat mi-a ruginit abisul,
Imi latră steaua clopotele verzi de apă,
Iar de pe buza rocelor ce 'ntorc în sapă
Desferec doar un pumn de abur, visul.

Mai ard cărbuni de stele 'n cădelnițe de ramuri:
[doliu —

Și 'n echinocțiul leit cer, subpământean,
Fereastra de mușcate țipă 'n van.
Pe ninsul catafalc mi-e inima cernit lînțoliu.

O, zid de-azur, ca lacrima, copilărie!
Dincolo bura somnului din neant.
Mă rog peste 'nghețatul lui pălânt rary Cluj
Nu mi-ai văzut-o, mamă, veșnicie?

Ori te visez în peșteri ferecate 'n ger
Tristă regină de alge în vre-o apă —
Cad lacrimi stalactite sub pleoapă...
Ci tu ca frunza de străvechi palmier

Ce luminează 'n funduri de genună
Pietrificată în cristale reci,
Ai înghețat în noaptea mea pe veci
Suavă ramură 'n omăt de lună!

Emil Giurgiuca

Tuia

La „Căminul studentesc“ cina e în toi. În sala de mese trei sferturi din locuri sunt ocupate și pe ușe lumea curge mereu.

Printre mese, ori rezemați de pereți, studenții în grupuri — unii cu cuțite și bucăți de pâine în mâini — discută, râd și se ghiontesc. Vorbele, ici, colo, ca niște flăcări, se adună, umplu sala: o singură flăcără uriașă ce țâșnește pe ferești și pe ușă, șerpuiind pe coridoare, se înalță înspre tavan, amenințătoare, apoi deodată scade, se stinge și în urmă-i se aude un tropot repede, uruit de scaune și ciocniri de vase.

Tăcăniturile în farfurii sfâșie lărmălaia, chelnerii, fălțându-și halatele albe, împrăștie „pardon“-uri, ori „vine acum“ și aleargă dela o masă la alta.

La o masă din fund, studentul în Filosofie, Dădulea, lung cât o prăjină, cu nasul covoiat și o șuviță de păr spălăcit aruncată pe frunte, înghite grăbit.

Din când în când blagoslovește macaroanele ce se svârcolesc în furculiță, își șterge gura cu dosul mâinii și mai ales vorbește.

— Aseară a fost la Metropol, continuă el încet — atât de încet ca să se audă în partea cealaltă a mesei — unde a făcut cunoștință cu un colonel, comisar regal, cu un consilier ministerial, artiști — și aici amintește nume celebre, gazetari și ofițeri, „Connaissances de peu d'importance” cu care, după ce au băut râuri de șampanie, au colindat tavernele și s'au despărțit „per-tu”.

— Cât e ciasul? — își intrerupe deodată, îngrijat, povestirea.

— Opt și'un sfert.

— Numai! La urma urmei dacă nu i-o plăcea n'are decât să aștepte! Spune ca pentru sine. Apoi văzând câteva priviri întrebătoare, explică, cu un aer de indiferență că e aici nevasta notarului dela ei, „o doamnă de să-ți”, și lipindu-și degetele mâinii drepte ca pentru cruce, le sărută: „E he! he!”.

S'a măritat cu notarul, „un notar cum nu sunt pe aici, bogat, are și mașină”, silită de părinți, după ce el a refuzat să fugă cu ea. El are „caracter” și nu-și terfelește „cinstea” pentru o fată.

Azi a venit la Cluj anume pentru el, să-l vadă numai.

El, chipurile, nu se prea sinchisește. Dacă ar fi să se ia după toate câte îl așteaptă, pingelele l-ar costa o avere.

— Poate e deprinsă cu așteptarea, îl întărită cineva de peste masă.

— Nu e d'alea, ... mă deșteptilor. Apoi văzând că unii zâmbesc, cu nasurile aplecate în farfurii:

— Ce bă!?... Crezi că eu, ... ca tine .. umblu după toate ...

Sgomotul din sală crește, încându-le discuția; furculițele ajung la fund și dau alarma.

La dreapta lui Dădulea, mănă a-lene, Opriș, student în Matematici, de statură mijlocie, dar alături de Dădulea, pare mic; cu fața roșie plină de coșuri, cu ochelarii bulbucăți din dosul cărora mijesc ochii mici, cărbuni aprinși. Se pare că trage cu urechia la vorbele lui Dădulea, căci pe buze îi joacă un zâmbet imperceptibil de batjocură.

Studenții isprăvesc masa, depun armele și rând pe rând se scoală, pronunțând tradiționalul „să ne fie de bine”. Au mai rămas doar cei doi colegi.

Dădulea se întoarce spre Opriș.

— Ce mai faci Oprișel? Mai plimbă-te, mă, că faci bătăture la cap.

— Tu, se vede, de teama asta nu faci nimic.

Pauză!

Apropo, reia vorbă Dădulea, — știi că e aici Tuia.

— Tuia?!

— A venit aseară cu nevasta notarului. Poate e acum pe Corso. Servus!

Rămas singur la masă, Opriș împinge farfuria la o parte și cocoloșind între degețe o bucată de pâine se gândește ...

... Tuia, .. Tuia — Cât să fie de când am cunoscut-o. Doi ani de liceu și patru de studenție. Șase ani! Par'că ar fi fost numai ieri. Cum trece vremea!

Își amintește apoi de seara când a cunoscut-o. Era la o serbare școlară; se juca „Făt-frumos”, și ea făcea pe Ileana Cosânzeana. Dar scrisoarea ce i-a trimis-o, în ziua următoare. Ce copilărie!

Tuia i-a dat apoi un „rendez-vous”, în cimitir. Când s'a apropiat ziua întâlnirii, n'a dormit două nopți.

Nenorocul i l-a adus ideea unui coleg, de a-și pune guler tare, și grăbindu-se, și-arupt cea mai bună cravată și și-a stricat și gulerul.

Până la cimitir a ținut-o într'o fugă; când a ajuns, picioarele i-se muiară și limba refuză să-l asculte.

Noroc că Tuia s'a supărat, așteptându-l și i-a spus: „n'am știut că elevii din clasa șeasa sunt atât de bine crescuți”.

Mândră, ca o regină ofensată, a plecat. Altfel se făcea de răs că nu era în stare să scoată o vorbă.

Mai târziu s'au împăcat. În anul următor ea a plecat din Turda, la altă școală. Nu i-a mai putut scrie. Dar plecarea asta era să-l coste bacalaureatul.

A venit apoi la Universitate și s'a vârit până în gât în învățătură. Și cartea multă, și viața grea, i-au îndepărtat tot mai mult din suflet chipul acela surăzător.

Chelnerii scutură masa, și el e nevoit să se scoale.

— Ia să-mi isprăvesc problema, își zice, simțind că-l înmoaie aducerile aminte. Din visuri e greu să trăiești. Ce-a fost, s'a dus. Deacum o altă viață îl așteaptă. În față îi stă perspectiva ademenitoare de a ajunge, la anul, asistent.

Trece pe la vestier să-și ia pardesiul. Dar Tuia nu-i mai iese din cap. Parcă-l arde ceva la inimă; i-a perit tot curajul.

La intrare, studenții dau năvală; unii desbrăcându-și pardesiile din stradă, sar cele câteva trepte și aruncând hainele băiatului, se asvârl spre sala de mese.

Alții ies, vorbind sgomotos își potrivesc cravatele și se pregătesc de corso. La intrare se întretaie glasurile.

— Așteaptă-mă, să-mi iau pălăria.

— Reține-mi un loc.

— Și mie!

— Și mie, repetă ca un ecou, unul care abia și-a vârit capul pe ușă.

Întâlnindu-se, se salută cu gesturi largi: „salut arta”, „glorie științei”, „trăiască dama de pică”.

Opriș străbate cu greu valul de studenți ferindu-și mânecele pardesiului de colegii cari îl chiamă la plimbare, cu toată delicatețea studențească.

Se oprește o clipă la afișe, apoi se uită în sus, spre scările ce duc la camera lui: pentru întâia dată le vede prăfoase, murdare.

Își aude pașii, pe coridorul lung, întunecat, răsunând a pustiu. Amintindu-și de camera mare cât o peșteră, cu paturile desfăcute, de căpătâiul cărora atârna ca niște ștreanguri, curelele de tras briciul, de masa plină de cărți în neorânduială și de sticlele de cerneală, goale, — toate i se par urâte, desgustătoare. Chiar de problemă, simte că i-ar fi silă, să se mai apuce.

Valul de oameni din jurul lui îl împinge dintr'un colț într'altul și fără să se împotrivescă, se trezește în stradă.

Văduhu-i plin de miros îmbătător de flori de măr. Pe cerul liniștit plutesc câteva fâșii de nori alburii, sus pe acoperișurile caselor joacă ochiuri de lumină străvezie.

În locurile umbroase începe a se cuibări amurgul.

La dreapta pe coasta dealului, se întinde cimitirul, o pădure uriașă îmbrăcată în haina nouă a primăverii.

În față e calea „Avram Iancu”, largă, liniștită, ca un vad părăsit.

Opriș cotește la stânga, pe strada îngustă ce duce la centru. Departe se vede un petec din lumea pestriță ce se plimbă pe corso. N'a călcat de mult pe acolo. Acum, fără să-și dea seama că nu caută pe nimeni, — n'are nici o treabă, — merge din ce în ce mai grăbit.

Capătul corso-ului e la câțiva pași, - lumea se plimbă în grupuri mici, îmbrăcată ca în zi de sărbătoare. Trei perechi cu fețe răzătoare, fete cu toalete mai bogate în culori ca florile pământului.

În aer plutește parcă ciripitul unui stol de păsări.

Se apropie grăbit, abia reținându-se să nu alerge; mai sunt câțiva pași și e emoționat de parcă s'ar duce la cel dintâi examen, îi bate inima puternic și o bucurie ascunsă îi inundă pieptul, se revarsă prin toate mădularile, topindu-i puterile.

— Tuia e aci, îi vine deodată în minte și gândul e atât de puternic că se uită speriat în jur, să vadă dacă nu l-a auzit cineva. E atât de fericit că-i vine să-și arunce chipiul în sus, cum fac școlarii în ajunul vacan-

felor și să strige din toate puterile: Tuia e aici, să știe toată lumea că Tuia e aici!

Dă busna în marea de oameni, calcă pe unii pe bătaură, lovește cu umărul pe o doamnă grasă, ce se oprește și aruncă după el un „pardon”. Dar abia a mers o svârlită și își încetinește pasul: „să nu creadă lumea că sunt un urs scăpat”. Apoi pășind agale, se uită la una, la alta, și își macină gândurile.

Întâi o s'o salute rece, indiferent, abia la a doua tură, i se va atășa, întrebând-o cu un aer păsărit:

— A bună seara, dudue. Da ce vânt te aduce pe la noi? Asta așa numai ca să se grozăvească un pic... Dar nu, e mai bine să fie sincer dela început.

Masca asta e prea complicată pentru el, și simplu cum e, nu o s'o poată purta. Are să se iradeze, sau mai știi ce o să iasă; poate se va supăra fata. Și apoi orice ar zice gura, tremuratul vocii și toată ființa lui o să-i spună: bine-ai venit, Tuia, mi-a fost așa de dor de tine. Știam că ai să vii și te-am așteptat, te-am așteptat...

Pe lângă dânsul trec pâlcuri de studenți spilcuiți (și nu-i vede). Trec ținându-și în sus mânușile albe ca niște trofee cu care câștigă bătații mari, unii au numai o mânușe împrumutată, dar o țin în sus.

Unii poartă plete și pălării mari, negre, lovind pământul cu bastonul. Au aerul că zic lumii din jur: „inculților, nu vedeți că trece marele scriitor, ... închinați-vă!” Trec fete frumoase cari vorbesc și gesticulează de parcă s'ar apăra veșnic de sărutul cuiva și fete cari se uită des înapoi.

O să-și ridice gulerul pardesiului și își va trage pălăria pe ochi, se gândește studentul, și-i va răsări deodată înainte, ca din pământ.

— Bon-jour, Domnule Opriș. Ce plăcere, pentru noi să întâlnim pe corso așa oameni mari. Sunt două colege de la laboratorul de Fizică; una cu fața albă și nasul cârn, îl plictisește cu dragostea. Fetele ar vrea să-l ia între dânsele și „să-l scoată în lume”.

Opriș îngăimează un salut. Fetele îl petrec cu ochii apoi clatină din cap: „e țignit rău săracul”.

— Dar cu cine o fi cochetând, uite-l că râde, zise îndrăgostita.

Ajuns la capătul corso-ului, Opriș, se miră că n'a zărit-o. Nici nu e de mirare, într'un râu de oameni. Se întoarce și străbate iar corso-ul dela un capăt la altul.

Dacă n'a întâlnit-o încă, e mai bine: are vreme să se liniștească puțin. Pe semne munca l-a obosit și plimbarea asta, în loc să-l recreeze, îl tulbură, îl obosește: parcă i s'a lăsat o ceață pe creier! Deacum se va plimba regulat. Bine c'a venit Tuia!

Se gândește ca la o logodnică pe care n'a văzut-o de mult și își orândue viața să fie mereu împreună. Poate în viața ei, el n'a fost decât o aventură, una din cele multe. Pentru el însă, ea, a fost singura dragoste. Și dragostea asta copilărească, nu s'a stins sub pojghița groasă a celor șase ani. A mornit numai, iar acum, când a luat aer, arde cu vâlvătai.

Se vede alături de ea... E seară, merg pe străzi liniștite, unde lumina e preserată cu sgârcenie, merg strâns lipiți unul de altul și vorbesc...

Tabloul se întrerupe... Dansează în ploaia de lumină orbitoare a chioșcului din parc...

Și el, studentul devotat cu totul studiilor, el, care n'a lipsit dela nici o lecție de când e în Universitate, își face planuri cum să scape dela cursuri, cum să-și înșele profesorii.

Trece o fată înaltă, îmbrăcată într'o haină verde care-i scoate în relief formele sculptate minunate. N'a văzut-o bine, dar fata se pare că-l privește cu coada ochiului.

— E ea, îi trece prin minte. Aruncându-și povara gândurilor, își potrivește repede cravata, pălăria și se ia după dânsa.

Emoționat ca un soldat ce a făcut o prinsoare să treacă pe sub focul artileriei inamice, trece înainte.

Fata are nasul fin, puțin înălțat în vânt, în semn de

mândrie, ochii albaştri și sprâncenele bine arcuite.

Cum erau ochii Tuiei? Albaștri! Dar nu e sigur. Erau frumoși și îi erau dragi. Parcă râdeau veșnic. S'o fi schimbat și ea în șase ani. — Ori cum obrazii, ochii și ceva din întreaga făptură a acestei fete, seamănă cu ea. E ea? nu e ea!

Fata care s'a oprit la colț și spune ceva tovarășei, când îl vede, încetează vorba și, măsurându-l, ca pe un animal uriaș, întreabă:

— Cine e tipul, îl cunoști?

Făcând calea întoarsă are impresia unei căderi în vid.

Se oprește apoi chinându-se. Cum era Tuia? Ce avea ea deosebit, după care ar putea-o recunoaște. Iși amintește de ochii răsători, tăietura buzelor și mai ales îi sună în urechi mlădierile glasului ei. Poate dacă ar vedea-o înainte, cu trenșoatul ei cafeniu, așteptând, mică și tremurând de frig și de teama de profesoare, ar recunoaște-o. Altfel nu și-o poate închipui. Vremea a șters nuanțele, au rămas numai liniile mari și astea cu ștersături învăluite parcă în ceață. I-a păstrat chipul mai mult în inimă decât în minte. Încearcă înzădar să lege între ele amănunțele chipului ei, după șase ani.

O fi crescut! O fi rămas tot așa? E mai frumoasă. Asta însă nu-i spune nimic și cu cât se trudește mai mult să și-o refacă în minte, amănunțele se estompează.

Gândurile pornesc deodată într'o cascadă gâlgăitoare, amestecându-se cu vedenii din trecut, cu scene de acum și cu idei și oameni cari n'au nici o legătură cu ce vrea el să știe; ca la cinema când se rupe filmul.

— Ce e cu mine! își zice oprindu-se și ducându-și mâna la frunte. Apoi în capul lui se face liniște și mașina merge regulat, iarăși.

Odată cu înaintarea seriei, i-se coboară în suflet o amărăciune desnădăjduită. Are impresia că timpul ce s'a scurs de când s'a despărțit de Tuia, e un amestec ciudat de tot felul de lucruri și că pe alocurea nici nu există timp. I-se pare că de atunci și până acum, a dormit un somn greu, în care a visat probleme încălcite, scrise cu slove ca picioarele de paiangen, profesori cu chipuri apocaliptice, cari gesticulând ca nebunii, îl biciue în fiecare zi cu biciul aspru al datoriei și îi turnau în cap cu găleata, știința cu care își umplu viața lor zadarnică.

Obosit se postează între cele două șiruri de trecători. Așa o va recunoaște mai ușor, nu numai că o va vedea, dar îi va auzi glasul care nu s'a schimbat și-i sună parcă în urechi.

Prefăcându-se că așteaptă pe cineva care nu mai vine, trage cu urechea la tot ce se aude.

Corso e acoperit de studenți. Marea de capete cu chipie roșii se mișcă încet ca un lan de flori de mac la adierea vântului. Fetele vorbesc, râd și merg atât de încet, că deodată îl cuprinde furia, îi vine să le ia de mână, să le asvârle înainte ca pe niște cârpe nefolositoare, să le strige:

— „Alta, alta, mai repede, alta“!

O studentă pipernicită cu un șal roșu ce atinge pământul, se plânge alteia, cu un glas șipător: „sunt oameni nerecunoscători... caie n'o mai țalută, da.. o să le aate ea.. Și se uită cu coada ochiului la doi studenți cu pălăria pe o ureche și cu batiste scoase, de crezi că și-au atârnat o maramă pe piept.

Un fruntaș al studențimii, înalt, cu capul într'o lăture, dar mândru, se ține drept ca un cal de lux, și convins că orice vorbă a lui prezintă o deosebită importanță, se plimbă cu băta la spate, scoțându-și în evidență pieptul cu cocarda de „șef“.

— Lume, lume! zice Opriș ne mai putând suporta, și iese din valul de oameni, ghiontit, călcat pe bătători.

Obosit, ca după o fugă lungă, se reazemă de pereți să se odihnească o clipă. Lumea începe a se împrăștia, din șiruri se desprind grupuri, grupuri cari traversează și dispar la colțuri.

N'apucă să-și afile un loc între „stâlpii” cari razimă zidurile, când i se pare că o zărește într'un grup. Se ia după dânsa și o urmărește până departe într'o stradă largă, întunecoasă.

O urmărește silindu-se s'o vadă, în locurile mai luminate, trece înainte, se oprește apoi în loc, așteptând să vină ea. Fata nu se grăbește. Tocmai când să între în lumină, se uită înapoi, își ascunde fața apoi îl privește mirându-se ce o fi vrând „tipul”.

E ea, nu e ea?! Când se desparte de grup, la un colț și el se grăbește s'o ajungă, deschide o porțiță și dispăre. Rămâne singur.

Strada asta largă e pavată cu pietre mari, ici colo pavajul e stricat și drumul e plin de gropi. Colo sunt câteva bărăci de scândură în cari se vinde carne, stau ca niște bătrâne cotoșmănite la un foc stins demult.

Printr'o ciudată asociație de idei îi vine în minte că la București, lângă Palatul Mitropoliei a văzut o pisică moartă.

— Ah, Doamne, Doamne, la ce mă gândesc. Un nod de plâns i se oprește în gât.

Pornește înapoi, grăbit. La fiecare pas, oasele picioarelor se înfig în carne de parcă ar călca pe pari ascuțiți.

Când ajunge, ud learcă, cu cravata într'o parte și pălăria într'o mână, lumea de pe Corso s'a rărit. În aer e o nădușală apăsătoare, la orizont fulgerele spintecă noaptea. O ia la vale, se întoarce înapoi, vrând să se repeadă la toate grupurile ce pleacă, să vadă dacă nu e acolo Tuia, s'o oprească. La un colț, întâlnește un coleg dela „Clasică” și apucându-l de un nasture, îl trage la o parte.

— Ascultă, Ioane, începe vorba și se oprește deodată. Cu calicul ăsta e supărat și n'au vorbit de mult. Acum fie ce o fi! Descleștându-și fălcile ce par înghețate, îi zice iar:

— Ascultă Ioane, n'ai văzut pe Tuia? (Ion e dintr'un sat cu ea). Am să-i spun ceva, m'a rugat un prietin, crede el că trebuie să întregească și e grozav de mulțumit că a putut-o scoate așa de bine. *ity I library Cluj*

— Ion se miră întâi, apoi începe să râdă: Hâ, hâ, hâ, „drăguța ta!”

Râsul ăsta îl plesnește ca un biciu. Vinele gâtului încep să i se sbată. Și uitându-i-se drept în ochi, nasturele îi rămâne în mână și cade între ei. Ion, mic, șchiop cu fruntea ascuțită și cu falca de sus scoasă înainte, clipește des din gene, de parcă ar zice: „iartă-mă, așa sunt eu prost, te-am jicnit dar n'am vrut s'o fac”, și cum zâmuește i se văd gingiile.

Opriș ridică mâna, dar o lasă în jos, deodată, ca tăiată de o sabie nevăzută, și pleacă repede, aproape în fugă.

Trece pe la un cinematograf, unde se rulează un film vestit și după ce plătește biletul, n'are răbdare să aștepte sfârșitul actului, și să vadă dacă nu e acolo. În grădinile publice se uită la toate mesele, în ochii consumatoarelor, încât multe femei scuturându-și fumul din țigară, îi întorc spatele.

O caută prin parc, vârfându-se în aleele umbroase, trage cu urechea și deslușește glasuri cunoscute de colegi, cari ziua fac pe mironosițele. Dar ce-i pasă lui? I-e silă de toate astea, acum. Trece mai departe și o caută în imensul parc, până rămâne aproape singur, căci e convins că e aici, se plimbă cu cineva.

Hotărît s'o caute, de va trebui, până la sfârșitul lumii, — se întoarce pe Corso — acum pustiu.

Stă să ploaie. Câțiva trecători depărtându-se grăbiți, par niște spectatori întârziați la teatru, ce-și caută hainele rătăcite. Prin piață se rostogolesc bucăți de hârtie. O femeie de stradă traversează, ținându-și hainele și, ea însași pare o zdreanță mânată de vânt.

Opriș îl zărește pe Dădulea, ca printr'o sită. Calcă de parcă ar împlânta pari, ținându-și mâinile la spate, sub pardesiu, scupă și înjură.

— S'a dus, domnule, aia .. cum îi zice s'a dus la amiazi și mi-a dus și „dama“. Ptiu! Apoi mai tânziu:

— S'a dus cu mașina la Unchiu-so. Opriș se uită la el, și nu pricepe. Are impresia că a trăsniț lângă el și, nu-și poate veni în fire. Se trudește să spună ceva.

Limba i se mișcă singură, mecanic: s'a dus, duuus. „După ce face câțiva pași rostește iar: „s'a dus“. —

Pornește spre casă, călcând încet ca și cum ar fi de sticlă și-i e teamă că lovindu-și picioarele de pământ, să nu se sfarme. Firele nervilor întinse până acum de să plesnească, s'au destins dintr'o dată prea larg. O moleşeală de plumb i se coboară în membre. îl trage în jos, de par'că picioarele i-ar fi grele ca pământul ...

... Și cum merge, un castan din marginea trotuarului, fuge în urma lui, după el pornește altul, apoi șirul întreg de castani, cu stâlpii de lângă ei, o iau la fugă înapoi. Pornește piața cu statuia neagră, gigantică, biserica din dosul ei, și toate încep să se învâртеască în jurul lui, până par o uriașe curea de transmisiune ...

Opriș se clatină ca un om beat, apoi se lasă băt-rânește pe marginea trotuarului; proptindu-și capul în palme, se uită dus ...

Un om cu picioarele crăcănate, atinge cu o prăjină becurile de gaz și coboară noaptea neagră ... Omul începe să crească, e acum mai mare decât streșina case-lor, ... mai mare decât biserica. Piciorul îl atinge, călcân-dul pe haină.

Acum pare ca clește imens, implântat în pământ și în crăcănitura-i fantastică doarme marele oraș învăluit în lințoliul vinețiu al nopții ...

Pavel Dan

Paradis pierdut

Cu iederele 'n ceruri am crescut;
Ci 'n lut aveam adâncă rădăcina.
Cu ierburile m'am plecat în lut,
Și mă 'nchinam în ceruri cu lumina. —

Ci-așa departe cerul mi-i de tină!
Și mă 'nchin cu mugurii cei buni,
Acolo unde crengile se 'nchină,
Și spun cu rădăcina răgăciuni.

Curtea cu donjoane

Donjoanele își despletesc pân' la pământ
Păr lung de iedere; și par, în lună,
Cenușerese care stele-adună,
In șorț de cit cu-albastre străvezimi de vânt.

Donjoanele își despletesc pân' la pământ
Părul lung de iedere; și sfetnici par,
Cu pas de umbră 'n umbra lumii, rar,
Cu cearcăn de lumină 'ncinsă fruntea sfânt.
Orbite de firidă își deschid ochi orbi.
In mână alebarda lumii poartă,
Și bat cu ea treziri din veac, în poartă
Sub care au puil tăceri și corbi.

Donjoanele își despletesc pân' la pământ
Păr lung de iedere; par menestrel
Cu plete lungi ca fire de beteli,
Plecați peste-alăute de tăceri și vânt.

Yvonne Rossignon

Metamorfoză

I s'a părut oare?

I-a zâmbit conștiința în semn distinct de vorbă? Sau i-a vibrat sufletul în pragul inserării?

Nici el nu știa. Stătea tăcut ca o statuie în brațele unui scaun vechiu. Era spre înopțat. Semiobscurul camerei cu mobila bătrână, plutea în aer ca o pâslă grea, fumurie, aproape solidă.

Tânărul Florin Mirescu trăia viața așa cum și-o visa el în nopțile de insomnie din adolescență. A ajuns la o răspântie a vieții. Isprăvisese facultatea, și noua carieră, de profesor trebuia să înceapă în curând în ghimpii unor mizerii generale...

— Câte nu voiu avea de suferit! își zicea el. Cei patru ani s'au scurs grabnic... I-am uitat. Deși necazurile atinseră aproape apogeul... Masă frugală într'un restaurant periferic, locuința aceasta sărăcăcioasă din alte vremuri cu alte orientări! Studiatul din răspuțeri. Amintiri urâte de înlăturat... Dar și frumoase. Pentru că ele închid un dram de suflet expansiv. Cuprind tinerețea răsărită la viață.

Apoi întunecă în inimă: viața mondenă ca neexistentă pentru el! Era sărman învesmântat... Tânăr în vorbe și acțiuni, doar.

Mirescu surâdea sceptic în fața acestor fapte lăsate în urmă. Gândul unei schimbări în mediu cu rost mai precisat, cu ceva parale și poate o cameră mai lumescă, i-a recreat mintea. Simția transformarea abia acum în fapt de seară, la ora când deobicei medita, întrevăzând un viitor plin de speranțe.

Se încreți însă nu peste mult. O undă de tristețe i se boți în inimă... Apăruse subit imaginea Minodoriei Călian, idealul vieții sale, înfiripat cu anii tinereții.

Numai gândul că nu o va mai vedea îl posomorise instantaneu... Dar însași despărțirea? Cum va fi oare fără umbra ei în apropiere? Ce va face?

Ceeace avea el, Mirescu, față de Minodora, nu se putea numi iubire... Nu o iubea, așa cum face gloata celor mulți... Nu dorea s'o știe a lui toată, așa cum este, s'o frământa în încolăcirea brațelor, inspirându-i parfumul femeiesc în nări... Nu... Nu așa ținea Florin la ea.

Minodora era suprema țintă ideală a sa. Întâlnirile lor erau prilejuri de regăsire personală, fără patimi de trup. Ea reprezenta gingășia divină, planta de nestemat preț din țările exotice cu flora multiplă.

O cunoscuse într'un cerc familiar odată, când în puterea unei excepții onorabile i-a răsărit în cale. Avea ceva din acea delicatețe frapantă ce te prindea imediat în involburări de gânduri nestăpânite. Florin s'a cutremurat din adânc ca în fața unor primejdii inevitabile... Ea i-a observat împăciuitor, când dându-și mâna i-a simțit focul unei nervozități puțin reținute. Ochii ei au cercat să zâmbească în fluidul unor stăpâniri amețitoare cu umbre de savoare caldă părintească...

A fost deajuns ca Florin să fie dominat în minte și viață. I se părea că diriguește întreg universul din piramida sufletului înaripat pe vârful umanității.

În seara aceasta de despărțire studentească, vedea clar realitatea. Nici când nu s'a știut așa de stăpânit, cu atâtea orizonturi. Superioritatea față de ceilalți muritori îi da încredere fanatică în resursele sale bogate de viață ideală.

Iarăși i-a zâmbit conștiința... tradusă prin gesticulări involuntare și scrilejit de buze în laturile obrazului.

Va continua și de departe acelaș crez în elixirul îmbătător al Minodoriei. Ea îi dă contemplația adevărată a vieții ce până acuma o visase doar... Poate că plecat fiind, atracția ei va fi mai forte... Cetise el undeva acest lucru... Gânduri transmise peste mări, cu intensitate direct proporțională cu distanța.

Dar pentru a obține miracolul, trebuie s'o mai revadă. Să-i fie strajă robită în apropiere. S'o știe alături de el. Să se absoarbă total în focul teribilei ei dominații, asemeni unui mahmur inconștiț după o noapte orgiacă.

Când? Măine ori poimâne!... Nu!... Azi... Mai târziu? E ceasul opt... Atunci acum... Acum în acest moment. În această clipită.

Se sculă cu fermitatea tacticoasă a unui general de pe câmpul operațiilor militare ce are planul gata de-a-i aduce plocon victoria.

Ieși în stradă... Luminile s'au aprins prin colțuri. Vagi licăriri de-un galben morbid și inert. Trecătorii puzderie... Singuri... Doi. Sau grupuri compacte. Toți oameni cu slujbe, soții, copii. Au afaceri sau se plimbă radios... Unii au necazuri. Cei mai mulți... Alții veseli ca tenorii. Majoritatea au inima de piatră, insensibili, mondeni și afemeiați.

Mirescu trecea cu grandomania unei excelențe abea înscăunată. Avea ferma credință că va întâlni pe Minodora. Iși aduse aminte de primele lor ieșiri, petrecute mai totdeauna spre inserare. Ea are obișnuința recreării în armurg, prin mulțimea de rând.

La capătul unei străzi, Minodora într'adevăr apăru. Singură, gânditoare cu silueta de profil clasic, figura mălă, expresivă de simț roman, părea creația însăși, întrupată incandescent.

Tânărul avu senzația unei adânciri în neant. Pământul se lăsase în jos, ca un ascensor. Iar vâjâitul creierului îi rodea trupul în fricțiuni convulsive de electrocutat.

Cu greu se regăsise... Era acum în fața ei, frânt ca nu de altă dată. Nu-și dădea seama de ce se ivise această morbidă situație chiar acum. Nu e cumva o presimțire dinafară cu urmări?

Se întâlniră cu acelaș sentiment de bucurie reciprocă.

— Stiam că te voi găsi, începu Florin, admirându-i armonia complectă... Mi-era imposibil să stau acasă... Știi, eu plec ca mâine undeva la post... Ș'apoi mi-a venit așa în minte că poate nu te voi mai vedea...

Minodora tresări, fixându-l curioasă.

— Incurând, trebuia să spun! complectă el.

— Mă speriam... Credeam că ești decis să mori, când îmi pronunți așa de categoric, și oarecumva trist... „nu te-oi mai vedea"... Vrei anume să nu mă mai vezi? Spune-mi și mă conformez.

Glasul ei avea un ușor dezacord. Era rândul lui Florin să pară uimit.

— Vai, ce-mi vorbești! Cum îți trece prin minte așa ceva, Minodoro. N'ai înțeles că imaginea ta mă poartă pe aripile idealismului dorit din tinerețea fragedă.

— Tocmai, voiam s'o afirm și eu. Căci în cazul unei despărțiri nu știu cine ar suferi mai mult!

Florin rămase perplex.

— Dar să nu crezi, îndulci tonul Minodora, că eu nu țin în aceeaș măsură la tine... Am regăsit în tine un prieten devotat, căruia îi acordam din plin posibilitatea unor discuții de ordin mai înalt. Vedeam ființa dorită printre șirele pasiunilor smulse din firele cărților. Țin la prietenul Florin deoarece am constatat o particularitate greu de găsit azi. Un exemplar unic. Prietenia mea s'a încheșat și mai puternic când am observat că tu ți-ai aflat în mine idealul. Pentru acest motiv am afirmat mai sus, că tu ai suferi mai mult. Aici e explicarea pe care țineam să o dau, fiindcă ți-am surprins deprimarea generală.

Convorbirea urmă lent cu desvăluiri de taine sufletești... Strada pasa insensibilă pentru ei... Sgomotele se răreau. Sfârșitul lui Octombrie împletea covoare de frunze cadaverice, pe întinsul asfaltului muceșit. Lăpăitul picioarelor concentra cercuri lipicioase de cocleală stătută.

La răscruce se opriră. Minodora roti capul în semn de adâncă discreție.

— Flori, suspină ea. La ce bun atâtea discuții? Uite e târziu și trebuie să ne despărțim... Spune-mi sincer, ai să mă uiți dacă pleci? Vreau să știu. Pentru că la primăvară și eu termin studiul. Ce va mai fi nu pot preciza... Eu îți declar din tot sufletul pe care îl cunoști și prețuești că... n'am să te uit... niciodată... niciodată.

Tăcu rușinată parcă de prea marea îndrășneală. El îi ridică încetșor mâinile, le strânse pe îndelete cu un

oftat prelung de exaltare. Gura-i umedă întâlnește albul pielii străvezii cu palori de trandafiri sălbatici...

Avu impresia că va muri ceva în el. Presimțirea de-acasă i se înfipse în creier aparent ca sub lumina unui bec abundent. Desigur se va stinge ceva în el... Ceva ca toamna de-acuma cu sfâșieri de imagini.

Florin rupse tăcerea ce părea de plumb topit, observând atitudinea de copil certat al Minodorei.

— Nu te voiu uita nici eu... Faci parte integrantă din ființa mea sufletească... De-mi lipsești sunt împotmolit de lume ca un vierme. Numai prin tine văd idealul care-mi ține moralul vieții și-mi dă acel spirit divin.

Cuvintele căzură ca o sentință judecătorească irrevocabilă... Se lăsă iarăși tăcerea. Credeau că au spus prea mult sau destăinuit fără pic de jenă, ceea ce n'au făcut până acum.

Pentru întâia oară aveau dovada că între ei s'a cuit și un început de iubire. Florin simți sângele încălzindu-l treptat. I-a venit așa din senin. Un moment i se păru să fie a lui... odată... numai odată... acum la despărțire... Și-ar fi îngropat însă chipul ei străveziu, ce-i da viața.

„Nu... nu se poate”, gândi el. Trebuie să fug cât mai curând... Iată presimțirea... E aici tuburătoare, ucigătoare de suflet...

— Dragă e târziu... Și n'ar fi bine să mai stăm. Te conduc Minodoro, acasă, și-ți las amintire o frântură din sufletul meu.

A petrecut-o acasă... S'au despărțit... I-a mai atins umezeala impermeabilă a mânei. Atât a fost. În prag, Minodora s'a întors, a surâs amabil cu toată făptura, a făcut vânt în văzduh cu mâna și-a dispărut în cadrul ușei.

Mirescu a rămas livid, cu gâtul sec, uscat de emoție... A ocolit prin străzi laterale, pustii. Avea nevoie de aer, cât mai mult aer. Trupul îi era moale... cald. Senzații nebănuite îl învăluiau... Prezența Minodorei l-a tulburat, i-a făcut să-i svâcnească sângele în vine.

În drum a întâlnit întâmplător o fetiță rătăcită. Venea cine știe de unde. Poate cu amprente digitale proaspete încă de spasmuri afrosidiace. Trăește sigur din aceasta... Vremuri grele. Mitifica s'a fixat locului așteptându-l parcă. Ochii ei cercănași s'au oprit oboșiți pe talia lui Mirescu. Cerca să zâmbească fad ca în fața unei cunoștințe de care nu-și aduce aminte.

— Încotro domnișoară la această oră?

În loc de răspuns ea s'a apropiat cu mâinile ridicate spre umerii lui. A mârâit apoi ceva. Cuvinte ocazionale de erotism ieftin și vulgar.

— Vii cu mine?

Aprobă din cap. Ea îl luă de braț și porniră.

Sentimentul superiorității l-a părăsit. A rămas acum, un animal comun, condus de instinct. Unul din miile de oameni creați toți într'un fel.

A fost o demonică noapte... Intreaga tinerețe s'a irosit pe o clipă în brațele fetei culese din lume... Strângerea în svârcoliri spasmodice și imaginea Minodorei Călian. Avu chiar conștiința lucidă că e ea.

Și-a pierdut busola ființei sale. Pe aceeași măsură fetița de pe stradă, îi stârnea cu o diabolică perseverență alintări voluptuoase, senzații paradiziace.

La miez de noapte era istovit. Moleșala i-a reclădit rațiunea. Minodora îl muștra amenințător în creier. I-a profanat prietenia, icoana superbă de idealism.

Gândurile i se precipitară haotic după plecarea în noapte a necunoscutei din lume.

Peste câteva zile se găsea în trenul cu noi țeluri, într'un oraș provincial. Ce nutrea nu-și da seama. Durere?... Bucurie?... Jale?... Nu putea ști.

Urutul roșilor i-a ridicat stăvilarul amintirilor. Melodii se înfiripau în inimă. O romanță a accentuat-o în surdină.

Cântecul se pierdea în sgomotul înconjurător, ca un gând atârnat în nemărginire...

— Mă vezi cum sunt? În aparență același ca acum doi ani. Nu? Privește-mă bine. Puțin mai fortificat. Așa? Ce zici?

Florin Mirescu aștepta resemnat răspunsul prietenului său de alături. Observațiile lui desigur vor fi hotărâtoare în dilema sa sufletească.

Prietenul Ionică Pelin, funcționar fiscal și om în floarea vârstei căsătorit de-un an, nu răspunde. Scrută încăperea cafenelei în mijlocul căreia se găseau. Lume puțină și diversă... cu rost sau simpli spectatori. La ceasurile acestea de după masă nu e nicidecum aglomerație

— Nu zici nimic?... Sau n'ai ce spune? Crezi oare că nu sunt bolnav?

— De ce-ai putea suferi? În acești doi ani ai dus-o binisor, începu Pelin cercetându-l minuțios, să se convingă că de fapt n'are nici o boală. Orașul provincial te-a ridicat... Ai făcut cât pe cât o carieră frumoasă, pentru că te-ai impus în ochii orașenilor tăi. Că-s puțini și cerul mic, nu-i nimic! Prin muncă îți vei lărgi orizonturile.

— Bine, ai dreptate. Așa este. Inșă ascultă-mă. Eu sufăr... su-făr... Ce?... Te uiți parecă uimit! Crede-mă îți spun adevărul.

— Și mă rog, în ce-ar consta suferința Domniei-Tale, ironiză Ionică Pelin, terminându-și consumația. Ești bine la aspect. Pare-mi-se că e ceva dela inimă, ștregarule... Bagă de seamă. Sunt om căsătorit și-am trecut prin multe.

Florin se înroși puțin. Respiră ușurat.

— Te-ai apropiat. Dar n'ai pus punctul pe i. Da e o dragoste... Nu te mira încă. Stai să vezi... La mine nu e vorba de iubire comună cum îți închipui... Mă cunoști?

Se opri întorcându-și privirea spre geam. Surâse în sine abia vizibil, la vederea unei tinere plină de grații. Clătină din cap a compătimire. Nici când nu va avea parte de ființa trecută pe lângă cafenea.

Uitase o clipă ce-a vorbit.

— A, da! De ce era vorba? De dragostea mea. Așa-i Și uite cum stă problema... Ziceam... Mă cunoști? Pariez că nu. Eram înainte un idealist. Aveam o prietenă care-mi nutrea dorința de ridicare omenescă. Impresia generală îmi era superioritatea... N'ai idee ce putere de muncă îmi da. Cauza? Mă consideram superior tuturor oamenilor.

— Și cine e, te rog, acea prietenă. Nu e cumva Minodora Călian? / Central University Library Cluj

— Chiar ea e. Este curios că s'a căsătorit între timp cu un ofițer din cavalerie? Nu prea! Deși ea îmi jurase că nu mă va uita. Faptul l-am primit cu rezervă. Pentru că prietenia Minodorei era pentru mine ceva înafara legilor de rigoare amoroasă. Deci nu mă puteam gândi la o căsătorie. Cu toate acestea mai târziu m'am neliniștit... Mi se părea că fiind căsătorită nu mă poate urmări cu gândul de departe, nu-mi poate directiva perspectivele. Imaginea ei a scăzut din intensitate... M'am simțit blazat...

— Aceasta ți-e boala?

— Nu! Ai răbdare să termin... Într-o asemenea stare aveam nevoie de o primenire. Ce să fac? De iubire nu mă socoteam capabil. Mi-era imposibil. Atunci?... Și iac așa m'a pus dracul, și-am încercat o simulare de dragoste.

— Simulare de dragoste? Ce-o mai fi și asta, întrerupse Pelin, arcuindu-și sprâncenele cu vâluri de cute pe frunte.

— Ascultă și vei vedea... Cunoșteam în orașelul profesoratului meu o tânără fără vreo frumusețe remarcabilă, dar cu un bogat simț de feminitate. M'am prefăcut c'o iubesc, stârnindu-i sentimente răscolitoare. Ea, Angela Doreanu era convinsă că m'a câștigat... Imi da întâlniri dese. Voia să-mi destelenească sufletul. Uneori observa vădit falșitatea mea tradusă printr'o întâziere nemotivată ori surprinsă în șovăiala unor destăinuirii de obișnuință.

— Pentru ce ai făcut această fărădelege?

— Pentru ce? Întrebă-nă nicidecum și tot nu-ți voiu putea spune. Probabil să-mi rădă imaginea Minodorei... care m'a tradat. Sau să-mi expediez o rătăcire sufletească. Am făcut-o.

— Cred că vei deveni un maniac incorrigibil.

— Devin nu devin... E altă chestie... Zic... Câteodată Angela Doreanu reacționa uluită de nesinceritatea mea. Mă mustra blajin „de ce mă faci să sufăr, sigur nu ții la mine"... Vezi amice. Toată lumea numai de suferință

vorbește. Ca și cum acest cuvânt ar fi un ce indispensabil. Eu îi observam bâlbâitul vorbelor în gât... O consolam rapid, fixând-o scrutător cu ochi de câine credincios, muștrat pe nedrept. Mai și oftam din inima plămânilor... Era de ajuns. Angela mă credea. Ba ce-i mai mult îmi cerea ea scuze că a încercat să-mi dubiteze bunele mele intențiuni.

— Destul de rău Florine! E ceva neînchipuit. Inșă tot nu m'ai lămurit cu boala ta.

— Acuma urmează să te clarific... Consecințele acestei butade? Iață-le. Mi-am distrus orice simț de prietenie și iubire. Nu mai văd în femeie o consoartă ci doar un animal bun de stârnit senzații... Astăzi trec pe stradă numai cu acest țel. În fiecare femeie îmi plasez rezervorul unor noi voluptăți. Nimic idealist nu mă mișcă. Sunt un realist de cea mai crudă speță. Caut umbra celui-lalt Florin de acum doi ani. O caut pretutindeni prin case ori prin valurile de oameni scurși ca un moloz de conglomerate pe străzi. Nu o gădesc nicăiri. Aceasta mi-e boala. N'am nimic spiritual în mine. Nimic sfânt, adorat. Simțurile, posesiunea sadică a femeii, iață boala mea.

Ionică Pelin se concentrează la răspuns.

— De aceea te uitați adineaori după o tipesă! Drept că morbiditatea ta nu e un lucru așa de neînsemnat cum credeam la început.

Profesorul avu satisfacția unei victorii temporare. S'a spovedit și-i mulțumit. Puțin voios chiar. Obrajii au primit culoare.

— Speri într'o tămăduire a mea?

— Nu încapă îndoială. Ai nevoie de o schimbare a mediului. Deocamdată nu iubi pe nimeni. Pe urmă încearcă a-ți crea iarăși o imagine drept scop și caut-o în lumea cea nouă pentru tine. Vei fi satisfăcut. Și te vei refăce... Cu o condiție însă. Să... hazardezi în manopere ridicole. De se va repeta cazul, ipohondria e a ta.

— Să vedem. Se fac în curând noi numiri de suplinitori. Voiu primi postul în alt oraș... Și poate va fi mai bine... Dar... nu ieșim? Am stat cam mult. Mai respirăm puțin din atmosfera aceasta de sfârșit de vară.

Zilele lui Septembrie, imbulzeau pe străzi pietonii savuroși de ultimele călduri estivale... Câteva palori portocalii vesteau prin parc toamna.

Mirescu eticheta în gând categoria de voluptate a femeilor ce treceau pe lângă ei. Pelin de alături îi vorbea acum de banalități. Chestii generale, culturale și chiar puțină politică. Nu-l interesau... Ce damă bine!... Intră în categoria grea (cu mai multe posibilități de întăritări)... Încă una. E mai paliativă. Are piciorușe de căprioară. Incolo binișor. Trece la semigrea. Urmează demimondele. Svelte, ochi de jăratec, brune, ochi de peruzea, blonde, mici sau vioaie, toate se clasează în categoriile ușoară și pană... În cea de cocoș, intră bărbații fiindcă au afinități apreciable de mascul galinaceu.

Era preocupat... Gândurile îl munceau arzător ca o sărutare de femeie grozavă. Pentru moment sfatul lui Pelin, îl va aplica mai târziu unde va primi catedră. Aici în Metropolă nu se potrivește. Și-apoi ce-i viața la urma urmei? Nu suntem oare și noi animale cu instinct, având doar în plus o judecată care de cele mai multe ori e falsă, tipică?

Înviorat, ca la atingerea unui obiect scump, Florin stopă.

— Stai Peline! Vezi casa aceasta? Are storiuri și culoare mohorâtă. Dar înăuntru e rai? Am o fetișcană și îi bomboană! Lăsăm teoriile pe mai târziu.

— Dar bine măi, eu is om cu familie! Ce îți trece prin cap?... Nevasta?... Prietenii?...

— Tacă-ți gura! Tu nu faci nimic. Eu mă înfrupt. Aceasta ca succes pentru... sfatul tău... cel voiu urma mai încolo. Hai nu te codi. Nu-ți va părea rău. Te tratez cu un vermuth... extra fin.

Poarta o deschise ca la comandă. Pelin n'avu timp să protesteze, decât prin câteva gesticulări desperate când se trezi înăuntru.

Orașul gălgăea de viață, în vreme ce înserarea își țesea primele pânze.

Octavian Ruleanu

Din poemele lui Ady

Cruce cu Christos în pădure

Cruce cu Christos de munte în pădure
Intr'o mare noapte de iarnă cu lună:
Amintire veche. Cu sania zornăitoare
Am trecut odată pe-acolo
Intr'o mare noapte de iarnă cu lună.

Tata era pe-atunci un flăcău sdravăn
Cânta când s'a uitat spre cruce
Și eu eram feciorul tatei
Căruia-i erau urâte chipurile cioplite
Și cântam și eu uitându-mă la cruce.

Doi unguri calvini, încăpăținați,
Lunecam în sanie, cum lunecă timpul,
Tată și fiu, un Da și un Nu
Unul lângă altul, fredonând printre dinți
Și lunecam, cum lunecă timpul.

S'au seurs de-atunci douăzeci de ani. În gând
Tot lunecă încă sania 'n noapte
Și ceeace am refuzat să fac atunci
Imi înalț acum profund pălăria:
Acolo mai lunecă sania 'n noapte...!

Marea din poveste

Mi-e sete să-mi învălui și eu fruntea
Cu nori, cum toamnei i se 'nchid fereștile
Viața cea a avea să nu mi-o mai sfâșie,
Să treacă peste ea 'n galop poveștile.

Să am o barbă de-o sută de stânjeni,
In gură niciun dinte, obrajii-pustiire
Să-mi fie inima o mare pitică,
Gigantică ceea din închipuire...

Mi-e sete să mă pot ascunde în neguri,
Mi s'a urît să mai aduc vorba de mine,
Se-adună 'n juru-mi norii și poveștile,
Se 'ngrămădesc pe frunte-mi și-mi fac bine.

A fost odată, de-o sută, de-o mie de ori,
Un Făt-Frumos cum nu ne-au mai spus de-atunci poveștile,
Semeț plecă să se măsoare 'n lupte cu bălauri
Și... hm! hm!... l-au înghițit în marea lor poveștile...!

Furtună de primăvară

Furtună de primăvară
Ca un răs de fecioare
Imi aruncă 'n ochi petale...
Li-e ușor pomilor în floare,
O pot face crengile 'n Maiu

Pomii rămân mereu pe aici,
Lor asta li-e singura țară
Și la anul vor înflori iară...
Dar eu cu primăvara ce-a apus
Cu rădăcini cu tot m'am dus...

În furtuna de primăvară
M'am oprit ca un semn de 'ntrebare:
Încotro mă va arunca
Acest vânt, această risipă de flori,
Această măreață și tristă scăturare!?

Flacăra galbenă

Mi-a pătruns o flacăra galbenă între visuri
Mă chinuesc, ... arde sufletu-mi cu vâlvătaie:
Cufundați-mă, aruncați-mă în ape de aur,
Ajutați-mă, nu mă lăsați în cumplita văpaie.

O muzică sălbatică mă alungă, mă înnebunește,
Cu satanica aurului mreață,
Să amuțească odată această muzică
De atingerea bețigașului purtător de vrajă!

O, vino seară dulce și prietenoasă
Când nici cântecul, nici flacăra numai urmărește,
Vreau să dorm, vreau să dorm pe patul meu de aur,
Senin, liniștit, împărătește...

Teodor Murășanu

Distihuri pentru mâini

*Intinde mâinile șosea între luceferi și pământ,
In sborul lor vei prinde muguri de ozon și cânt.*

*Aceste arătări de păsări aruncate din praștie de brațe,
Vor ști doar lămpi de mângăeri în ele să agațe.*

*Răsfiră inimile unghiilor pe 'ntinderi de cununi,
In relieful lor vei ști luceferi și-orchidee să aduni.*

*Cântecul nescris de nimeni al mâinilor tale,
E pastorală pură imprimată 'n iriși și petale.*

Ștefan Baciu

Pictura în Catedrala ortodoxă din Cluj

Tassy Demian — Catul Bogdan

Prindem prilejul de a vorbi despre acești doi pictori cari, deși au la activul lor o întreagă carieră, n'au fost suficient prezentați publicului din Ardeal.

Tassy Demian popular printr'o linie de copilărească incantație a debutat paralel cu revista „Gândirea”. În paginile acestei reviste, Demian și-a rotunzit personalitatea, definându-și amplu un loc în evoluția artei decorative la noi. Nimeni până la el n'a închis atâta lirism și atâta duioșie într'un desen. Povestitor dibaciu, cu un fin umor, cu acel erotic pur, desenele sale cuprind nu numai iluminarea unei credințe, dar închid în ele o emoție superioară: emoția acestui Demian mereu copil, răsfățat și capricios. Estetic, activitatea creatorului poate fini aici. Demian însă căutând alte surse pentru inspirație, s'a îndreptat spre decorativa religioasă. Continuându-și linia, amplificându-se în fond, care se cerea aici, mai sobru, mai aproape de acel ascetism mistic, lucrează acum în bisericile noastre cu o asiduitate care, nu ne îndoim, îi va aduce prestața monumentalului.

La Balcic în capela *Stella Maris* încă persistă acea naivitate din prima perioadă a activității sale. La București, în biserica dela cimitirul Belu, punându-și serios problema, realizează o operă, care, hotărît, constituie un punct de evoluție în desfășurarea acestui pictor. La Catedrala Ortodoxă din Cluj l-am putut privi mai aproape, observându-i nu numai mijloacele tehnice, dar și energia fizică cu care durează atât de simplu și hotărît. Sunt aici rezolvări de linie și culoare, închegând compoziții, cari pot anticipa un *Demian* tot atât de mare, ca acel din decorativa ilustrativă.

La Târgu-Mureș, unde a fost secondat de pictorul *Aurel Ciupe* a pictat, în vara anului trecut, turla catedralei, o liturghie cu îngeri pioși, cheruvimi și Pantocratorul. Se pare că Demian, cu această operă, face un popas. Un bilanț provizoriu e posibil, dar cu multe rezerve. Rămâne fixată numai cunoașterea problemelor de ordin tehnic: linia și compoziția. Culoarea însă, elementul principal, nu e suficient ajunsă. Prea liric, uneori aproape dulce, — și apoi modernismul îi era destul de afirmat prin interpretarea care o dă figurilor, încât nu mai era nevoie, credem, de invazia culorilor. E foarte riscat un roz, un verde deschis de păpădie, și încă decorat cu motive de ușoară manufactură. Într'un teatru, poate, aceste valori ar putea fi aplicate cu mai mult sens. Demian înseamnă totuși mai mult decât un simplu efort.

Catul Bogdan, cunoscutul pictor exponent și premiant al salonului oficial de plastică, e, mai nou, preocupat de arta decorativă. O serie de desene în revista „Societatea de Măine” și în „Ramuri” i-au evidențiat numai cunoașterea compoziției, linia fiind încă nedecisă. Desprindem, ca factură a temperamentului, sobrietatea oarecum pedantă și o intenție de rafinat plastic care jonglează. Poate și fondul proletar al subiectelor a născut consecința acestui rezultat, pentru că aceste subiecte cer, în afară de realizarea pur plastică, o valoare de fond creatorului, care să-i dea posibilitatea de a interioriza în ritmul intuiției. În schimb, „Sufletul lui Faust”, cartea Dlui Victor

Papilian cuprinde câteva ilustrații, din care ușor desprindem silueta spiritual rafinată a acestui decorator. Nu numai în concepție dar în însăși substanța materială a desenului plutește acea impalpabilă atingere care situează o lucrare de artă în finalitatea expresivă.

Abia anul trecut acest pictor a avut prilejul unei încercări largi. Aproape de Tg. Mureș, în comuna Cerghid, a pictat o bisericuță, unde pentru prima oară a venit în atingere cu o mai mare problemă de artă decorativă. Desigur că încercarea păstrează toate lacunele unui început. Mai ales e izbitoare încă dependența de plastica mare. Linia insuficient epurată, iar culoarea prea vibrant nuanțată.

Decorativa pretinde un calm și o siguranță a mijloacelor, iar pictura, opus, cere dinamică (acest cuvânt cu toate sensurile), cere tocmai acea liniște, care în decorativă supără. Rezultatul a fost numai o experiență.

La Cluj, în Catedrala Ortodoxă, a calculat totul, înainte de a începe pictura, construindu-și o biserică mică de gips pe care și-a studiat proiectul, echilibrând ultimele detalii într-o geometrie de linii energice. Prea arbitrar însă. Fără emoție și cu o mulțime de greșeli în desen, *Madona* are un dezechilibru de plan (în ansamblu înțeleg) rămânând înafară de întreg. E prea grea pentru spațiul indicat. Iar grupurile cu îngeri sunt obscure, nereușind integral nici o armonie de culoare. Apoi linia ezitată, între un Demian și oarecari amintiri ale picturii catolice din renaștere; și ceea ce e mai ciudat uneori, linia e dreaptă, geometrică, așa cum o întrebuințează cubiștii, de ex., chestiuni cari aduc după sine o lipsă a ceea ce numim organic într-o creație plastică. Lipsește acea interioară emoție, acea fluiditate, care se iscă tocmai din echilibrul și ponderea elementelor plastice, singura care poate rezulta o închegare dincolo de convențional, valoare pe care anonimii bizantini au transpus-o atât de naiv și de puternic. Spun toate aceste nu pentru a-l nega pe Bogdan, ci pentru a sublinia mai mult revelația imediată în *Cina de taină*, unde s'a desprins cu o energie și cu o limpiditate de atitudine, care îi fixează definitiv o personalitate.

Nu voiu încerca să explic ceea ce într-adevăr mi s'a părut original și mare în aceasta ultimă manifestare. Sunt înclinat a crede însă că acest pictor știe de acum ce are de făcut, că și-a găsit definitiv mijloacele. Linia păstrează încă acea sobrietate de început, dar această sobrietate ridicată la o valoare estetică, nu reținută, ca înainte. Iar coloritul de o tensiune expresivă, înaltă și, deși pe alt plan, decât cel bizantin, realizează ascetismul cu toată prestația lui necesară. Cred că acest pictor e viitorul mare decorator român care va ști să afirme în arta religioasă toate valorile cucerite până acum de plastica modernă. E dealtminteri timpul de a se înțelege că a continua strict decorativa bizantină e fără sens. Bizantinii au atins o culme care nu poate fi urcată și cu atât mai puțin de omul modern care trăește cu totul alte condițiuni psihice. Va trebui aplicată decorativei cunoașterea întregă a plasticeii. Compoziția trebuie smulsă din acel naturalism primitiv care mai e și acum continuat. Fondul decorativei religioase a devenit pentru omul modern o valoare obiectivă, deci mijloacele trebuie stăpânite, problema de fond trebuie conștient rezolvată, nu prin afinitate.

Catul Bogdan a înțeles cel dintâiu acest lucru și în aceasta constă revelația.

Fiind vorba de Catedrala din Cluj ar fi trebuit spus ceva și despre icoanele D-lui *Rusu*. Rămân încă izolat. Ansamblul celor doi decoratori nu-l cuprind. Despre lucrări în sine, e cunoscut ca un continuator al picturii bizantine. Icoanele iconostasului sunt *capodopere*. Lucrări în care meșteșugul se întregește admirabil cu talentul, dacă putem spune: cu geniul acestui om. Dar pictorii *Tassy Demian* și *Catul Bogdan*, au pus altă problemă. O comparație nu poate avea sens.

Raoul Șorban

Cărți

Ioan Al. Bran-Lemeny, *Talaz, poezii*,
Brașov, 1933.

D-l Bran-Lemeny ne aduce atmosfera poeziei de-acum câteva decenii. În volumul d-sale de versuri „Talaz“ (al 4-lea) nu se resimte nici o vibrație din frământările de înnoire poetică a generației tinere. Subiectele de predilecție ale inspirației d-sale fac parte din patrimoniul uman de totdeauna: mila pentru cei oropsiți (Isus plânge), lipsa de iubire între oameni (Clopotele cerului), patriotismul, natura, etc. Poetul, ca atitudine sufletească, față de aceste teme străvechi și comune, nu aduce nici un aport. Technica versului îi este demodată, facilă, lipsită, în majoritatea cazurilor, de fluidul acela miraculos și poetic, care împrumută cuvintelor tinerețe fără bătrânețe. Dar D-l Lemeny, incontestabil, se găsește în posesia harului imaculat al poeziei. Aceasta ne-o dovedește, mai ales, cu cele câteva excelente traduceri din poeți străini, trecute la finea plachetei.

Ascultați aceste versuri transpuse din Ady :

Mi-e sufletul străvechi castel
Părăginit, domnesc,
Dar ochi-mi mari, atât de mari
Azi nu mai strălucesc.

Prelung răsună sălile
Iar în pereții goi
Ferestre negre tainic plâng;
Sunt ochii-mi amândoi.

Strigoi se plimbă pe aici
Și neguri, vin, ciudate,
Miros de criptă, scâncet surd,
De cete blestemate

Arareori, în taina nopții
Acești ochi mari și triști s' aprind...
Stăpâna albă a cetății
La geam a apărut zâmbind..

N. I. Bontaș, *Vestigii (versuri)*,
București. 1933.

Placheta de versuri „Vestigii“, în cuvinte necăutate și în formele consacrate, prin care circulă totuși fluidul unui sentiment unitar, e o întrunire de imnuri înălțate, discret și suav, iubirii. Este, în aceste poeme, ceva din muzica și castitatea melodiilor romantice. Poetul pleacă din reconstruiri de noi speranțe pentru sfânta și imaginara lui iubire. Ascultați :

Din umbra prăbușirilor de vise,
Și din noianul grelelor înfrângeri,
Un cântec nou, cu aripe deschise,
Se 'nalță 'n suflet, ca un stol de îngeri

Și cântecul vibrant își ia sborul
Peste livezi cu flori înzăpezite,
Smulgând zefirului suav, fiorul,
Și cerului, tăcerile — aurite.

Și cum nehotărît de calm planează
Amurgul palid cu suspine clare,
O, suflete, încet ingenunchează
La poarta ei, cu tei niși de floare.

Pe această gamă, poetul își brodează progresiv, melodiile sale, pentru o iubită reală sau imaginară, pe care o așteaptă, o visează, o plânge...

Cu un material, în majoritate, astăzi scos din uzul atelierelor noastre poetice, cu un abuz oarecare de „floare“, „suspîn“, „vânt“ și „parfum“, d-l Bontaș ne întreține norocos, câteva clipe, în iluzia unui sentiment de savoare fină, în jurul ființei sale adorate, învăluită în taină. În paginile *Vestigii*lor pâlpaie inima unui poet veritabil, care înnoindu-și vocabularul, ne va da lucruri tot mai desăvârșite.

Petre Tarția, *Penumbre, (romane în fragmente)*.
Edit. „Orient“, Dej, 1933. 228 pp.

D-l Tarția și-a implântat... condeiul, voinicește, într'un material uman variu și captivant. Blocul atacat, în vânzolirile-i de namilă, dă scânteii și, uneori, ne surprin-

de privirile cu conturile unei lumi în naștere. E silueta scriitorului Tarția, de mâine. De o atitudine limpezită sau de-o viziune a autorului, față de creațiile sale, e prematur să se vorbească. „Romanele“ aceste „în fragmente“ plutesc încă învăluite, debinelea, într'o nebuloasă îndărătnică.

Ceeace ne isbește la întâia lectură a cărți, e un considerabil murmur de reminiscențe, care ne transportă în atmosfera unor prozatori cu popularitate răsunătoare. Și aceasta nu e o scădere a tânărului autor. D-sa a învățat mult din Ionel Teodoreanu („Romeo și Julieta“), din Romulus Dianu, din Marta Rădulescu („Asinus ante portas“), din fraza ziaristiceii bucureștene, ca și din leciurile-i de predilecție, care par a fi, mai ales, autorii maghiari.

Oricum, d-l Tarția are talent. Bucățile din *Penumbre*, triate, tăiate chiar pe ici pe colea, cu multe expresii su-primate sau îndreptate radical, și-ar păstra totuș un ce imponderabil, tânăr și sprinten. E scrisul care ne vestește pe prozatorul aducător de surprize, în preparație.

Dar autorul, înainte de toate, va trebui, cât mai neîntârziat, să se pună de acord cu ortografia și cu unele „secrete“ de compoziție, din care orice debutant serios își face un titlu de ambiție. În volumul *Penumbre*, abundența acestor erori e atât de consecventă și de supărătoare, că li s'ar putea alcătui o listă destul de lungă. Ceeace tulbură mereu impresia bună, cu care ai vrea să rămâi, după citirea cărții.

Silviu Bardeș

Carnet

„Societatea de Mâine“ a împlinit 10 ani. Este, cultural, aspectul Ardealului de după unire: șters, dezorientat, fad. Revistă socialistă n'a creat curent, și ca să nu rămână izolată, tribună liberă n'a adus decât, o, foarte rar scrisul care să vibreze de bucuria frumosului. Li reproșez desamăgirea mea de fiecare număr că n'am întâlnit în paginile ei spiritul creator de orice domeniu. Un scris divers, docil, aș zice fără personalitate: cauza adevărată că n'a atras energiile creatoare ale Ardealului. Colaborarea lui Traian Herseni, reprezentând gândirea socialistă nouă, a fost înmormântată între atâtea pagini anemice și de o incertă coeziune. În ultimul număr d. I. Focșeneanu scrie o prefață la noua mișcare literară din Ardeal. Care este aportul Societății de mâine la această mișcare? În Ardealul de după unire, leneș, aspiritual și oportunist, Societatea de mâine trebuia să înfigă altfel flamura unei chemări. Ardealul care s'a pierdut pe sine prin lichidarea idealului politic, nu și-a putut găsi un rost spiritual nou la Societatea de mâine. În nesiguranța generală Societatea de mâine n'a fost o călăuză. Lângă epava Astei sufletul Ardealului vegeta într'o inerție inspăimântătoare, într'o silă de a gândi mărită de lipsa de stimulent și de decepția că publicațiile din Ardeal n'au nici un cult de artă. În mijlocul unei societăți roabe utilului febra de căutare a spiritualității a incins doar sufletul generației mele. Și stimulentul n'a venit din Ardeal. Căci ce puteam învăța dela o generație care își pierduse sensul activității sau dela una de căpătuiți comod după unire, o generație fără grai care n'a produs nimic?! Câștigul de pe urma celor 10 ani ai Societății de mâine? Unul singur: prin mari sforțări a încercat să împiedece o generație din Ardeal să uite a ceti fără să-i reușească însă să o învețe să și gândească. Ca să poată realiza mai mult, cristalizarea pe un singur plan îi este necesară. Și dacă va sufla peste problemele frământate duhul cel mai cald, va da impresia că trăește într'adevăr.

Blajul, anul I, nr. 2, arată că ar putea să devină o revistă religioasă sau, dacă ar asculta pe d. I. Chinezu, care cu toată indulgența observațiilor are 100% dreptate, minus creditul acordat d-lui Lupșanu, o valoroasă arhivă de documente desgropate, în nici un caz o bună revistă literară. Cel puțin n'a dat până acum nici o garanță. Numele domnului Pavel Dan nu poate să gireze acea producție indiscutabil slabă de versuri

și cronici (vai, ce cronici școlărești!) de care se face responsabil Blajul. O schiță ca aceea cu „pic-pic... lulia... pic-pic...” rămâne dovada unei periculoase lipse de bun gust. Este de o mie de ori mai prețioasă bunăoară lectura de o arhaică savoare, a acelei autobiografii a lui Simion Balint din comunicarea domnului A. Lupeanu, sau acea impresionantă scrisoare a lui Gheorghe Șincai, obiditul și respinsul dintre ai lui, căreia i se face loc la coada revistei: „Pentru aceasta mă rog cu umilință ca Ilustritatea Voastră să-mi admită să-mi reprimesc statul de mai înainte (călugăria, Nota tr.) căci tot ce este în mine nărav rău, în folosul și spre binele public îl voi întoarce. Ieșirea mea din Venerabila mănăstire, să nu mi se socotească de prejudiciu și de piedecă, de oarece a provenit din patima tinereții, și îmi este iertat a mă întoarce la pocăință. Rezoluția preagrățioasă a Ilustrității Voastre o voi primi cu supunere și sărutând părințeasca dreaptă, rămân cu adâncă venerațiune și supunere până la moarte”. *Emil Giurgiuca*

Contele Gobineau, autorul acelor frumoase pagini despre „Renaștere” și a unui „Studiu asupra neegalității raselor” (opera sa capitală), se bucură din nou de multă popularitate. În deosebi Germanii manifestă o excepțională simpatie pentru el, considerându-l ca un prevestitor al rasismului. În Franța patria sa, Gobineau a rămas aproape necunoscut, cu toate încercările de a-l populariza făcute de mulți critici și acum în urmă de comitetul pentru sărbătorirea semi-centenarului morții sale. Acest ingenuos diletant, care a fost romancier și diplomat, gazetar și sculptor, prietenul lui Wagner, Tocqueville, Bismarck, e străin de spiritul francez nu numai din cauza pornirilor lui rasiste și intolerante („rasa germanică era înzestrată cu toată energia varietății ariane. După ea rasa albă nu mai era se producă nimic puternic și activ” etc.) dar prin chiar scrisul său greoiu și confuz, plin de trăsături extravagante și faustice. Conglomeratul de date etnologice, geografice, istorice și de observații personale de tot felul împreunate cu considerații de natură sociologică și filosofică — acel „Essai sur l'inégalité des races humaines” (1853—55) — se citește azi destul de greu. Când abia se citesc cărțile de palpitantă actualitate, cine își pierde timpul cu speculațiile lui Gobineau. Dar pasajii ca cel redat mai sus au frapat spiritul supușilor lui Wilhelm II, cari văzând în cartea contelui norman o foarte bună unealtă de agitație, îi făcură întinsă propagandă; în acelaș scop a luat ființă o „Gobineau-Vereinigung” (Freiburg. 1893). În cursul anului trecut interesul pentru Gobineau a sporit considerabil, iar discuțiunile în jurul lui sunt atât de multe, încât e imposibil a face, nu un rezumat, dar nici un bilanț. E interesant acest fel de a cultiva un scriitor, folosindu-i anumite opinii și ipoteze pentru scopuri diverse.

Se împlinesc 2000 de ani dela nașterea lui Horațiu. Oficialitatea și literile italiene vor da o deosebită amploare comemorării lui. Serbările ce vor avea loc în acest an în întreagă Italia, deopotrivă ca și în locul de naștere al poetului, Venusia, vor culmina cu solemnitatea care se va desfășura la Roma, în capitol, unde se va cânta Carmen saeculare cum se cânta în zilele împăratului August. Va fi o măreață confirmare a sentimentului lui Horațiu că a săvârșit o operă mai trainică decât arama, care a dăinuit nu numai câtă vreme „pontiful urca pe capitol însoțit de tăcuta vestală”. Poezia lui Horațiu e pătrunsă de un optimism robust și de un profund sens al vieții, care pentru omul mediteranean e o trăire tihnită și fără de'ntrebări. Versul lui e lipsit de orice notă melancolică. Dar morala lui epicureană și simplistă (carpe diem), cu fatalismul și resignarea în fața existenței, e de o valoare adesea superioară multor stihuri cari cântă dinamismul vieții și al mașinei... Figura lui Horațiu nu trebuie separată de oamennii și timpul său, iar evocarea să nu se amestece cu actualele idealuri ale stirpei italiene.

Roma, Februarie 1934

I. I. Russu

Avem la îndemână „Anuarul Universității din Cluj pe anul 1931—32”. Un anuar e totdeauna un prețios și

instructiv călăuz. Anuarul amintit ne dă detaliate informațiuni asupra activității profesorilor. Asupra studenților informațiunile sunt incomplete. Ni se dă numărul lor total, cu repartizarea pe confesiuni și pe naționalități. Dăm și noi aceste cifre. În 1931—32 erau: 4124 studenți, dintre cari erau: 2499 Români (60%), 1625 Neromâni (40%). Nu-i o cifră îmbucurătoare pentru noi. Din 5.600.000 locuitor, cât avea Ardealul în 1930, Români sunt aproape 3.800.000. Noi suntem 75% din populație. Cu toate acestea avem din studențimea universitară numai 60%, iar minoritarii au 40%. Numărul studenților români scade an de an. Cauzele sunt: criza economică și mecanismul anarhizat al statului nostru. — Am fi dorit să cunoaștem păturile din care se recrutează populația noastră universitară. În Germania, care are 130.000 studenți, aproape 80% sunt recrutați din pătura burgheză. Din pătura țărănească abia sunt 7%. În Rusia sovietică clasa proletară dă 70%. La noi? Am fi tare curioși să cunoaștem aceasta proporție. Ar fi cifre revelatoare. Noi suntem 80% țărani. Câți studenți de țărani avem? Câți din celelalte clase? Viața studenților de țărani, în actuala criză, credem că e un adevărat martiraj. Universitatea are datorința de a-i cunoaște deaproape, de a-i căuta și de a-i ajuta. Alma Mater nu trebuie să fie numai un sec oficiu fiscal încasator de taxe, ci trebuie să fie o adevărată mamă, lecuitoare a tuturor rănilor din cari sângerează generația școlară de azi. Aceasta e isbită de două flagele. De cel al mizeriei fizice și de al anarhiei politice. Universitatea e chemată în locul întâiu, să-i întindă mâna de salvare. Această preocupare nu o are. Sufere și ea de multe racle. E organic bolnavă. Unde corpul profesoral al unei facultăți nu are încrestate la activitatea științifică a unui an, decât 2 broșuri și 3 articole de reviste, se impune o refacere din temelie.

Petru Suciu

Heinrich Zillich, distinsul literat dela Brașov, ne roagă să facem loc următoarei rectificări: „Stimații mei domni, în nrul revistei dv. dela 1 Februarie, pag. 19, ați notat că Iacob Wasserman, înainte de a se refugia din Germania de urgia hitleristă, trăia în vila sa din satul de munte Altaussee, în Stiria. De fapt, Iacob Wassermann trăia în Altaussee. Dar Altaussee se află în Stiria, iar Stiria e în Austria. Prin urmare el nu putea fi alungat din Altaussee de către regimul hitlerist. Tot așa, el n'a murit în Viena ca refugiat, ci în vila sa din Altaussee, de nimeni persecutat. Inexactă este și afirmația că operele i-ar fi fost arse în Germania. În primăvara anului 1933, studenții germani, în prima febră a revoluției naționale, arseră cărți cu conținut comunist și pornograf, dar acest procedeu n'a fost ratificat de oficialități și din bibliotecile germane n'au fost îndepărtate opere de literatură serioasă. Cărțile lui Wassermann apar și azi, ca înainte vreme, în editura S. Fischer. Autorul notiței dv. se pare a fi victima unei informațiuni tendențioase, răspândită de adversarii politici ai Germaniei“.

Heinrich Zillich

Tudor Arghezi, în obișnuitele sale buletine, risipite zilnic în publicistică, a încrestat deunăzi, câteva sugestive însemnări despre poezie. Din neîntrecuta lor mireasmă, reîmprospătăm aci un pasagiu: „Poezia e însăși viața; e umbră și lumina care catifelează natura și dă omului senzația că trăiește cu planeta lui în cer. Pretutindeni și și în toate este poezie, ca și cum omul și-ar purta capul cuprins într'o aureolă de icoană. Toate lucrurile naturii și ale omului și toate vietățile poartă tandura lor de aureolă, pe dinafară sau pe dinăuntru. Poezia nu e numai în dragoste; poezia e în atelier, în uzină, în chinul omului de a realiza, în muncile, în invențiile lui — ea trebuie numai găsită. Fiecare om are emoția poeziei, dar se pare că poeții au și harul expresiunii: găsesc poezia, o pun de o parte și fac cu puțință existența ei esențială, pentru a fi distribuită în flacoane. Este prin urmare firesc ca nivelul poeziei, complexiunea și nuanța ei să se schimbe dela om la om și dela timp la timp. O poezie înghețată într'un calâp definitiv abdică dela sensul chiar al poeziei, continuu variabilă. Românii, adică țărani, acești aristocrați

ai brazdei, au un har poetic, trebuie să nu uităm, particular. Poezia cultă a limbii noastre n'a atins încă valoarea poeziei țărănești, dela care poeții au încă mult de învățat. Ceeace se înțelege însă mai greu este calificativul **populară** al poeziei țaranului... De ce poezie populară? Poezia e numai românească".

Amintirea poetului francez *Jehan Rictus* continuă să obsedeze încă preocupările publicistice. Poetul fusese găsit mort în camera lui rece și tristă dintr'un cartier al Orașului-Lumină. Își prelungise existența, izolat, sărac și ignorat de consacrarea oficialității premiilor literare și de cea a admirației gazetărești. Avea oroare de lumea fericiților vieții, a profitorilor, a ariviștilor, a parvenijilor și de întreagă plutocrația materială și intelectuală a veacului său și al nostru. Dar, în schimb, fenomen contrastant, a iubit, ca un Christos, pe săracii, pe umiliții, pe vagabonzii și martirii vieții, umbrele tragice, epavele jalnice ale umanității. Aceștia îi erau subiectele favorite, cărora li s'a dăruit în volumul său de versuri „*Les Soliloques de pauvre*“. Din ciudata-i existență, acum odată cu miezul operei poetice, i se scormonesc felurite aspecte ale trăirii sale efemere și enigmatice. Rupem aci unul, profund semnificativ. Acest poet — om al veacului nostru, cu locomoțiune de cale ferată, cu automobil, cu aeroplan, în înflăcărata credință ce-i ardea inima de catolic convins, a plecat pe jos, ca un pelerin medieval, spre Roma. Un modern și întârziat *Tannhäuser*, cu deosebirea că acela s'a întors din Cetatea sfântă cu toiagul uscat și cu sufletul gol, pe când *Jehan Rictus* s'a întors reconfortat, cu sufletul mai înflorit și cu ochii înrouați de lacrimile unei beatitudini, pe care, mulți din fiii acestui veac, sunt în imposibilitate de a o înțelege... *Teodor Murășanu*

În urma strădaniilor dârze ale unor idealști, țara vecinilor dela vest se găsește într'o înflorire de coruri fără precedent. A pornit înainte cu câțiva ani, în orașele de provincie, ca niște timide oaze. În jurul lor a înverzit o întreagă pustietate. În multe părți, unde cântecul era reprezentat numai prin taraful de lăutari, prin cântăreții de biserici sau fanfarele militare, acum, în biserici, în școli, ba chiar și sub cerul liber, sunt intonate cele mai alese opere corale, indigene și streine. Răspândirea muzicii corale a devenit o mișcare spirituală de înaltă tensiune, care fortifică pas de pas, aduce preocupări de ideal curat, în această epocă de dezorientări și desamăgiri cutropitoare. Muzica în Ungaria a avut un rol de *Cenușotcă*. Era privilegiul claselor cu blazon. Innoirile aduse sunt a se mulțumi lui *Bartok* și *Kodály*. A început prin copii. Glasuri necultivate muzical de elevi au reputat succese electrizatoare. În toată țara au fost înființate sute de coruri de copii. Repertoriul favorit era alcătuit din cântece naționale. S'a procedat metodic și cu fanatism. Inceputul s'a făcut prin discipolii devotați ai distinșilor compozitori *Bartok* și *Kodály*. În curând au fost câștigați aceluiaș entuziasm aproape toți profesorii de muzică. În fruntea lor s'au distinș trei tineri compozitori: *Bardos Lajos*, *Kerényi Zoltán* și *Vásárhelyi Zoltán*, care au consimțit să ocupe catedre în orașe de provincie și să se devoteze renașterii muzicii populare. Urmările culturale ale acestei mișcări corale sunt incalculabile. Au fost armonizate poeziile alese ale tuturor poezilor maghiari. Cine mai citește și cine mai gustă astăzi poeziile unui *Kölcsey*, ale unui *Balassi*, și ceialalți în șir, până la modernul *Ady*? Cine se mai interesează de culegerile de poezii populare ale lui *Kriza*? Pe toate aceste publicul maghiar le cântă astăzi, minunat armonizate de geniul lui *Kodály* și *Bartok*. Cultura muzicală s'a pus deodată în serviciul celor mai înalte probleme, în lupta pentru estetica limbii, fiind angajată, la această acțiune, întreagă națiunea maghiară. (După cotidianul „*Pesti Naplo*“, sub semnătura lui *Toth Aladár*).

Silviu Bardeș

abecedar

Revistă Literară

Redacția și Administrația: Teodor Murășanu, Turda, Piața Regina Maria, 23

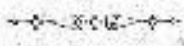
ABONAMENTE: 1 an, — — —	120 Lei
Abonament de sprijin, — — —	500 Lei
Elevi de liceu (cel puțin 5 ex. pe o adresă) 1 an,	80 Lei
Exemplarul, — — — —	3 Lei

REDACTIONALE: Domnii autori precum și editurile sunt rugate să ne trimită exemplare din lucrările lor, pentru eventuale mențiuni și analize.

În aranjarea materialului din corpul revistei ne putem conduce numai de necesitățile tehnice tipografice, și de nici o altă considerație.

Manuscrisele primite, dacă întrunesc condițiile de publicare, apar în ordinea intrării și în cadrul spațiului disponibil.

„Abecedarul” va face minuțioase recenzii tuturor cărților și revistelor trimise la adresa redacției noastre.

Cu numărul proxim (49—52) „Abecedarul” încheie colecția Anului I. de apariție.

Cititorii în restanță sunt rugați să ne trimită costul abonamentului.

Intrând în Anul II, „Abecedarul” va apare în format sporit, complet reorganizat.

Prietenii noștri sunt rugați să ne trimită o listă a iubitorilor de artă și literatură din localitatea d-lor, cărora le vom trimite numere de probă.

AM PRIMIT LA REDACȚIE :

dela 1 Februarie — 1 Martie 1934

Cărți

Petre Tarția, *Penumbre* (romane în fragmente), 1933, Edit. Orient, Dej, 228 pp

Petre Tarția, *E. Heltai, Family Hotel*, (roman) traducere, 1934, Edit. Orient, Dej, 171 pp. Lei 60.

Ion Clopoșel, *Vasile Goldiș*, Bibil. ziaristică, Nr. 1 Cluj, 1934, Lei 25.

Ion Mateiu, *Ion Al. Lapedatu*, (1844—1878), Biblioteca ziaristică, Nr. 2 Cluj, 1934, Lei 25.

II. Dobridor, *Versuri*, Bibl. Pământ și Suflet Oltenesc, Craiova, 1934, 32 pp.

N. Mileu, *Versuri*, Bibl. Pământ și Suflet Oltenesc, Craiova, 1934, 32 pp.

Cezar Petrescu, *Apostol* (roman), Editura „Cugetarea“ București, ed. II, 402 pp. Lei 70.

Constantin Miu-Lerca, *Biblice*, versuri, Timișoara, 1932, 47 pp.

Niculae Cantonieru, *Intâmplări omenești*, proză, 118. pp. Editura „Frize“ Brașov, 1934

Reviste

Viața Literară, București, An. VIII, Nr. 153 și 153

Marianistul, Blaj, An. I. Nr. 4, Februarie 1934.

Blajul, Blaj, An. I, Nr. 2, Februarie 1934.

Progres și Cultură, Tg. Mureș, An. II, Nr. 2, Febr. 1934.

Revista enciclopedică, Cluj, An. III, Nr. 1.

Munca Literară, București, An. II, Nr. 1.

Bloc, Piatra Neamț, An. I, Nr. 1.

Gazeta Noastră (ilustrată de familie, Cinci Lei), București, An. I, Nr. 9, 10 și 11. City Library Cluj

Libertatea, București, An. II, Nr. 3.

S O₄ H₂, Turnu Măgurele, An. III, Nr. 11—12.

Litere, București, An. II, Nr. 3—4, 1934.

Societatea de Mâine, Cluj, An. XI, Nr. 1—2, 1934.

Carnet Literar, Buzău, An. IV, Nr. 7, 1934.

abecedan

An I. Nr. 45—48

1 Martie 1934

SUMARUL

<i>Emil Giurgiuca,</i>	Mustrare
<i>Pavel Dan,</i>	Tuia
<i>Yvonne Rossignon,</i>	Paradis pierdut și Curtea cu donjoane
<i>Octavian Ruleanu,</i>	Metamorfoză
<i>Teodor Murășanu,</i>	Din poemele lui Ady
<i>Ștefan Baci,</i>	Distihuri pentru mâini
<i>Raoul Șerban,</i>	Pictura în Catedrala ortodoxă din Cluj

CĂRȚI

<i>Silviu Bardeș,</i>	Ioan Al. Bran Lemeny, Talaz (poezii); N. I. Bonțoș, Vestigii (poezii); Petre Tarția, Penumbre
-----------------------	---

CARNET

Emil Giurgiuca, („Societatea de Măine“ la 10 ani, „Blajul“ No. 2). *I. I. Russu,* (Contele Gobineau, 2000 de ani dela moartea lui Horațiu). *Petru Suci,* (Pe marginea Anuarului Universității din Cluj). *Heinrich Zillich,* (Rectificare). *Teodor Murășanu,* (Tudor Arghezi despre poezie, Jehan Rictus). *Silviu Bardeș,* (Progresele muzicii cecrale în Ungaria).

Bibliografie